

Vragen van leerlingen...

Op een concert speelt een cellist. En dan?...

Dan luister ik naar mijn gevoel. Rationele gedachten laat ik weg en probeer de muziek te beleven. Sommige spelers doen je niks, anderen raken je. Neem bijvoorbeeld Giovanni Sollima, die vaak op de CelloBiennale speelt of Mischa Maisky en Jacqueline du Pré natuurlijk. Als die spelen dan zie ik dat ze de muziek beleven en raken ze me met hun spel. De kern is het voelen dat de muziek je een boodschap, een verhaal vertelt, het je pakt, je meesleept. En heel enkele keer beweegt het je tot tranen en weet je zelf niet waarom. Na zo'n concert voel je nog de opwinding en ben je even weg uit de sfeer van het routinematige en materiële leven.

Wat moet een solist doen om zover te komen? en kan een amateur dat ook?

Professional of amateur, met techniek begin je allemaal op het zelfde punt. In het begin van je opleiding, als je nog niet weet of je amateur of beroeps wordt, leer je al hoe je emotie uitdrukt. Je leert dat onder andere door het beheersen van de strijktechniek. Bij dat strijken lukt het je op een gegeven moment om je emotie te koppelen aan je eigen emotionele wens door af- of toename van het geluid, andere dynamiek, ander timbre, of andere kleuren. Of door één van de vele soorten vibrato te gebruiken om kleur te geven aan geluid. Eerst leer je dat allemaal bewust te gebruiken maar later zijn die technieken je zo eigen geworden dat je ze onbewust toepast om een frase op te bouwen, om naar een hoogtepunt toe te spelen. Het duurt best lang voordat je dat kunt. Daarnaast speelt aanleg voor het instrument een rol, hoeveel en hoe intensief je oefent en je motivatie. Als je het eenmaal goed kunt als amateur, dan kan je dat altijd toepassen en hoef je niet per sé het conservatorium te doen. Zo kan je zelfs 'Le Cygne' van Saint-Saëns prachtig spelen als je die techniek beheerst. Het gebeurt echt dat soms een amateur beter speelt dan een beroeps.

Een kind wil cello leren spelen en komt op de eerste les.

We gaan aan het werk en ik leer meteen hoe hij de strijkstok en cello moet vasthouden. Ik begin direct met de strijkstok. Op de eerste les spelen we ook een stukje pizzicato om aandacht aan de linkerhand te geven. Ik laat hem ervaren hoe het allemaal op elkaar aansluit en leer de leerling stukjes te spelen waar ik later de begeleiding bij speel om te zien of hij dat leuk vindt. Ik maak in de loop van de lessen steeds beter kennis met de leerling om te zien wat die allemaal zou kunnen. Het is een op-en-top individuele aanpak waar geen vast omljnd recept voor bestaat. Ik let vooral op wat een leerling makkelijk oppakt en wat moeilijker voor hem is. Cello spelen leer je nu eenmaal niet uit een boek; dat is onmogelijk. Daar is het veel te ingewikkeld voor. Je bent constant je leerling aan het sturen, je voelt je als docent eerder een soort van beeldhouwer. Je moet goed kunnen aanvoelen om te weten wat je moet doen om een leerling muzikaal te vormen.

Je hebt het zelf ook zo geleerd?

Ik was acht jaar toen ik met cello begon. Ik kreeg een heel klein cellootje van de muziekschool in Sint-Petersburg. Aan het eind van de les kregen we altijd een cijfer. Meestal had ik goede cijfers en een enkele keer slechte. Als het niet goed ging, dan kwam de lerares naar mijn moeder thuis voor een gesprek en zei mijn moeder tegen me dat ik wel moest oefenen. Regelmatig studeren vond mijn lerares belangrijk en ik studeerde bijna elke dag maar niet zo lang hoor; een half uurtje of een kwartiertje soms.

De muziekschool is een vierjarige overgangsschool naar het conservatorium. Aansluitend op de muziekschool ging ik vijf jaar naar het conservatorium in Sint-Petersburg. Daar studeerde ik opeens veel meer. Op de dagen dat ik een bijbaantje had kon ik minder, maar op een normale dag

studeer je al snel twee uur, drie uur, of soms wel zes uur. Ik had een bijbaantje als lerares op de muziekschool en gaf les. Daar heb ik de liefde voor, en het plezier in lesgeven opgedaan.

Herken je aan een cellist welke scholing hij heeft gehad?

Er zijn tegenwoordig veel heel goede musici. Op dit moment is de scholing zo internationaal dat je dat onderscheid niet meer kan zien of horen. De ervaring van spelers uit Rusland is sterk vermengd met ervaringen van spelers over heel Europa. Russen studeren gewoon in het buitenland en daarmee vermengt de kennis. Alles wat in de wereld ontdekt is qua techniek, qua geluid, is verspreid. Musici zijn internationaler geworden. Vijftig jaar geleden zou je de Russen herkennen aan hun spel en hun mooie diepe geluid.

Onuitwisbaar zijn wat scholing betreft je persoonlijke ervaringen uit je eerste lessen. Zo keer ik steeds terug naar mijn eerste lerares. De basis die ze legde heeft me enorm geholpen waardoor ik in mijn latere studiejaren nooit slechte gewoonten hoefde af te leren over houding of muzikale benadering. Ik kon me zonder probleem verder doorontwikkelen op het conservatorium. Nog steeds blijven haar lessen onvergetelijk. Als ik met een leerling het Goltermann concert speel dan weet nog precies dat ze me vertelde in welke maat ik mijn strijkstok moest sparen. Als kind realiseer je je dat niet, maar het zit ergens in je geheugen en jaren later gebruik je die kennis weer.

Zang als muzikale hulp.

Op les zingen we vaak omdat muziek veel te maken heeft met zang. Als je zingt helpt de coördinatie met je ademhaling. Je voelt dan waar een frase eindigt. Je kunt heel veel uit de zangvoorstelling halen over hoe je een stuk muziek moet spelen.

Van wie heb je zelf les gehad?

Muziekschool: *Ida Alekseeva*

leerling van de legendarische Aleksander Shtrimer (1888-1961)

Conservatorium: *Juri Falick*

cellist en komponist (leerling van Aleksander Shtrimer en Mstislav Rostropovich)

Valentina

april 2018